

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Sk/38/2018
Identifikačné číslo spisu: 6017200496
Dátum vydania rozhodnutia: 30.06.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Judita Kokolevská
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:6017200496.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Judity Kokolevskej a členiek senátu JUDr. Věry Nevedelovej a JUDr. Sone Langovej, v právnej veci žalobcu: Z. S. N., nar. XX.XX.XXXX, bytom Z. U. XXXX/X, XXX XX G. G., zastúpeného advokátom JUDr. Marianom Ďurinom, ul. Sibírska 4, 831 02 Bratislava, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, Ul. 29. augusta č. 8-10, 813 63 Bratislava, o návrhu na preskúmanie zákonnosti rozhodnutia Generálneho riaditeľa Sociálnej poisťovne č. XXX XXX XXXX X zo dňa 26.07.2017, o kasačnej sťažnosti proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici, č. k. 20Sa/24/2017-41 z 21.06.2018, takto

rozhodol:

- I. Najvyšší súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť z a m i e t a .
- II. Účastníkom náhradu trov kasačného konania n e p r i z n á v a .

Odôvodnenie

1. Krajský súd rozsudkom, č. k. 20Sa/24/2017-41 z 21.06.2018, zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal zrušenia rozhodnutia č. XXX XXX XXXX X zo dňa 26.07.2017 (poznámka súdu - v žalobnom návrhu i v rozsudku nesprávne uvedený rok 2016), ktorým mu žalovaná podľa § 65 ods. 2, § 274 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 461/2003 Z. z.“) a podľa § 14 ods. 4, § 21 a § 174 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 100/1988 Zb.“) zamietla žiadosť o starobný dôchodok k 07.05.2016. Týmto rozhodnutím potvrdila rozhodnutie prvostupňového správneho orgánu Sociálnej poisťovne - ústredie vydané pod totožným číslom dňa 01.07.2016.

2. Krajský súd z obsahu spisu zistil, že žalobca žiadosťou zo dňa 30.05.2016 požiadal o starobný dôchodok podľa zákona č. 100/1988 Zb. od 58 roku veku, t. j. od XX.XX.XXXX. Z potvrdenia úradu sociálneho zabezpečenia Slovenskej informačnej služby mal preukázané, že žalobcovi bol podľa § 210 a § 211 zákona č. 73/1998 Z. z. o štátnej službe príslušníkov Policajného zboru a Slovenskej informačnej služby, Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky a Železničnej polície (ďalej len „zákon č. 73/1998 Z. z.“) priznaný výsluhový príspevok od 26.10.1998, a že žalobcov služobný pomer trval ku dňu 25.10.1998.

3. Na vznik nároku na výsluhový dôchodok a jeho výšku bola žalobcovi zhodnotená doba výkonu vojenskej služby od 30.09.1977 do 28.09.1979 v I. kategórii funkcií, doba služobného pomeru od 01.10.1979 do 31.01.1992 v I. kategórii funkcií a doba od 01.08.1996 do 25.10.1998 v I. kategórii funkcií; získal celkom 16 rokov a 211 dní v I. kategórii funkcií. U žalobcu služba zaradená do I. kategórie funkcií trvala do 25.10.1998.

4. Na základe týchto skutočností bol krajský súd toho názoru, že žalovaná vo veci postupovala zákonne, keď vychádzala z § 65 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. a dôchodkový vek určila od 62 roku veku, ktorý dovŕši žalobca XX.XX.XXXX. Keďže žalobca nespĺnil zákonnú podmienku vzniku nároku na starobný dôchodok v čase jeho žiadosti lebo jeho služobný pomer netrval k 31.12.1999 ale len k 25.10.1998, žiadosť o priznanie starobného dôchodku k 07.05.2016 považoval za zamietnutú správne. Žalobu z tohto dôvodu vyhodnotil ako nedôvodnú, a preto ju podľa § 191 ods. 1 SSP zamietol.

5. Krajský súd zásadne tvrdenie žalobcu, že „.... podmienky uvedené v § 174 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb. spĺňa a podmienku podľa odseku 2 spĺňal v čase, kedy ukončil službu v zamestnaní zaradeného do I. pracovnej kategórie a v čase podania žiadosti o starobný dôchodok ju nespĺňal len z toho dôvodu, že došlo k zmene predpisu potom, ako prestal byť príslušníkom SIS, a preto bola žalovaná povinná zohľadniť takúto pre žalobcu nevýhodnú zmenu predpisu a preklenúť ju výkladom...“ nepovažoval za právne relevantné.

6. Krajský súd poukázal na skutočnosť, že „... Z posledného znenia § 174 zákona č. 100/1988 Zb. účinného ku dňu jeho zrušenia vyplýva, že podmienkou na vznik nároku na dôchodok podľa odseku jedna je, že zamestnanie I. pracovnej kategórie alebo služba I. alebo II. kategórie funkcií trvali k 31.12.1999. Ide o ďalšiu podmienku nároku na skorší odchod do dôchodku, ktorá je odlišná od tých podmienok, ktoré sú uvedené v prvom odseku. Nemožno ju preto vyložiť nijako inak ako je uvedené v texte zákona, ktorý je jednoznačný, jasný, zrozumiteľný, neprinášajúci žiadnu pochybnosť či nejednoznačnosť jeho obsahu. To znamená, že na to, aby vznikol po 31.12.1999 nárok na dôchodok za podmienok podľa § 174 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb. musí byť súčasne splnená podmienka, že zamestnanie I. pracovnej kategórie alebo služba I. alebo II. kategórie funkcií trvali k 31.12.1999. Nestačí teda, že k tomuto dátumu bola naplnená podmienka počtu rokov odpracovaných v takomto type zamestnania uvedená v odseku 1. Logicky ani neskôr naplnená nemohla byť, keďže zákon pracovné kategórie po tomto termíne už neupravoval. Žiadnym výkladom nemožno dospieť k inému významu, ako že zákonodarca zachoval výhody skoršieho odchodu do dôchodku vyplývajúce zo zaradenia zamestnania či služby do I. pracovnej kategórie v oblasti sociálneho zabezpečenia po 31.12.1999 len pre tých pracovníkov, ktorí v takomto zamestnaní boli zamestnaní ku dňu 31.12.1999, resp. podľa § 175g aj k 31.12.1998. Zákonodarca pracovné kategórie zrušil ako správne uvádza žalobca už zákonom č. 235/1992 Zb., pričom nároky z nich pre obdobie po ich zrušení, t. j. po 31.12.1992 upravil osobitne v § 174 a skorší odchod do dôchodku aj po zrušení pracovných kategórií zachoval len pre tých, ktorým zamestnanie v takejto pracovnej kategórii trvalo k 31.12.1992. Následne zákonodarca predlžoval platnosť pracovných kategórií novelami, čím umožnil získať potrebný počet rokov odpracovaných v týchto kategóriách tým, ktorí v takých zamestnaniach pracovali a zároveň vždy stanovil na obdobie po skončení ich predĺženia zmenenú podmienku trvania zamestnania - služby v takejto pracovnej kategórii zhodne s dobou predĺženia jej platnosti. Žalobcom požadovaný výklad, že na zachovanie nároku na skorší odchod do dôchodku zo zaradenia žalobcom vykonanej služby do I. kategórie funkcií po 31.12.1999 stačí, že splnil podmienku počtu odpracovaných rokov v takej službe by nebol výkladom § 174 predmetného zákona, ale negáciou odseku 2 tohto ustanovenia.“

7. Krajský súd zdôraznil, že nemožno považovať za diskrimináciu jednotlivých osôb a ani za spätný zásah do už existujúcich práv také zákonom stanovené zmeny veku odchodu do dôchodku, resp. posunutie vekovej hranice na neskorší vek do budúca pre poistencov, ktorým ešte nárok na dôchodok podľa predchádzajúceho predpisu nevznikol, a to aj v prípade stanovenia takých podmienok v závislosti od splnenia ktorých nie je hranica rovnaká pre všetkých poistencov.

8. Rovnako nepovažoval za dôvodné námietky nepreskúmateľnosti napadnutého rozhodnutia, pretože odôvodnenie napadnutého rozhodnutia považoval za obsahujúce všetky rozhodné skutočnosti ako aj ich právne posúdenie.

9. Žalobca včas podanou kasačnou sťažnosťou sa domáhal zrušenia napadnutého rozhodnutia žalovaného a vrátenia mu veci na ďalšie konanie v alternatíve možno aj prostredníctvom krajského súdu a tiež náhrady trov konania.

10. Namietal predovšetkým nesprávne právne posúdenie veci krajským súdom a nevykonanie dokazovania vo veci žiadúcim spôsobom (najmä nepreveroval hodnovernosť listinných dôkazov, nevykonával vyčerpávajúce dokazovanie, nevyočul svedkov, neustanovil znalca z odboru služobného práva).

11. Žalobca zopakoval v rozsiahlej úvahe okolnosti svojho zamestnania a súvisiace právne podmienky, pričom zotrval na všetkých svojich argumentoch a námietkach prezentovaných už pred krajským súdom. Nepovažoval za sporné, že bol zamestnaný najmenej 25 rokov a mal odpracovaných 6.051 dní, t. j. 16 rokov a 211 v zamestnaní I. kategórii funkcií. Spolu odslúžil a odpracoval 43 rokov a 60 dní; služobný pomer mu vznikol 30.09.1977 a zanikol 25.10.1998. Nárok na starobný dôchodok mu vznikol podľa § 132 ods. 1 písm. a/ zákona č. 100/1988 Zb. dovŕšením veku 58 rokov, ktorý dosiahol dňa XX.XX.XXXX. V čase jeho odchodu platil zákon č. 376/1996 Z. z.. Služobný pomer v Policajnom zbore mu zanikol z dôvodu racionalizačných a organizačných opatrení (§ 12 ods. 3 písm. g/ zákona č. 100/1988 Zb.). Ustanovenie § 274 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. zakotvuje vo všeobecnom systéme sociálneho poistenia zásadu zachovania získaných nárokov, vyplývajúcich zo zaradenia zamestnaní do I. a II. pracovnej kategórie až do 31.12.2023. Tvrdil však, že výkon zamestnania v I. a II. kategórii funkcií má zásadný vplyv na priznanie starobného dôchodku podľa zákona č. 100/1998 Z. z., a to aj na skorší vznik nároku na starobný dôchodok, t. j. pred dovŕšením dôchodkového veku podľa § 65 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z., a preto podľa § 274 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. nemožno mu určiť menej výhodné podmienky na vznik nároku na starobný dôchodok.

12. Žiadal, aby kasačný súd napravil „arogantnosť“ žalovanej a rozhodol tak, aby tým, ktorí štátu slúžili čestne a zodpovedne toľké roky a mnohokrát s nasadením vlastného života priznal to, čo im zo zákona patrí bez zneužívania retrospektívneho uplatnenia prijatých noriem. Zdôraznil, že krajský súd svojím rozhodnutím a postupom porušil princípy počnúc nedodržaním spravodlivého procesu cez princíp legitímneho očakávania, právnej istoty, až po materiálnu ochranu zákonnosti. Zároveň si uplatnil trovy konania.

13. Žalovaná vo svojom vyjadrení k žalobe uviedla, že po preskúmaní spisovej dokumentácie žalobcu a prvostupňového rozhodnutia dospel k záveru, že odvolanie nebolo dôvodné, a preto prvostupňové rozhodnutie potvrdil. Na svojich rozhodnutiach naďalej zotrváva, keďže ich považuje za zákonné. Pri posudzovaní nároku na starobný dôchodok žalobcu môže v zmysle článku 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupovať len podľa účinnej právnej úpravy. Navrhol, aby súd kasačnú sťažnosť zamietol ako nedôvodnú.

14. Senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky konajúci ako kasačný súd (§ 438 ods. 2 SSP) predovšetkým postupom podľa § 452 ods. 1 v spojení s § 439 SSP preskúmal prípustnosť kasačnej sťažnosti a z toho vyplývajúce možné dôvody jej odmietnutia. Po zistení, že kasačnú sťažnosť podala oprávnená osoba včas (§ 443 ods. 2 písm. a/ SSP) a že ide o rozhodnutie, proti ktorému je kasačná sťažnosť prípustná (§ 439 SSP), preskúmal napadnutý rozsudok spolu s konaním, ktoré predchádzalo jeho vydaniu, a jednomyselne (§ 464 v spojení s § 139 ods. 4 SSP) dospel k záveru, že kasačná sťažnosť nie je dôvodná, a preto ju zamietol. Rozhodol tak bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP) s tým, že deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený na úradnej tabuli súdu a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky. Rozsudok bol verejne vyhlásený dňa 30.06.2020 (§ 137 ods. 4 v spojení s § 452 ods. 1 SSP).

15. Predmetom kasačnej sťažnosti bolo rozhodnutie žalovanej, ktorým bolo potvrdené prvostupňové rozhodnutie správneho orgánu o nepriznaní starobného dôchodku pre nespĺnenie podmienky dosiahnutia veku.

16. Sťažovateľ tvrdil, že mu vznikol nárok na starobný dôchodok podľa § 174 ods. 1 písm. c/ zákona č. 100/1988 Zb. dovŕšením 58 roku veku, pretože bol 16 rokov v službe I. kategórie funkcií. Zákon č. 100/1988 Zb. bol zrušený zákonom č. 461/2003 Z. z. dňom nadobudnutia jeho účinnosti, t. j. 01.01.2004. Zákon č. 461/2003 Z. z. v časti „Nároky na dôchodkové dávky vzniknuté po 31.12.2003“ stanovil v § 274 ods. 1, že nároky vyplývajúce zo zaradení zamestnaní do I. a II. pracovnej kategórie sa zachovávajú. Nároky zo zaradení zamestnaní do I. a II. pracovnej kategórie upravoval zrušený zákon č. 100/1988 Zb. v druhej hlave „Úprava nárokov z I. a II. pracovnej kategórie a z I. a II. kategórie funkcií po 31.12.1999“. Zákon č. 100/1988 Zb. v § 174 ods. 1 písm. c/ stanovil, že občan ktorý vykonával pred 01.01.2000 zamestnanie I. pracovnej kategórie, prípadne službu I. alebo II. kategórie funkcií má po 31.12.1999 nárok na starobný dôchodok tiež, ak bol zamestnaný najmenej 25 rokov a dosiahol vek 58 rokov, ak o. i. bol 16 rokov v službe I. kategórie funkcií. Podmienkou vzniku nároku na dôchodok za uvedených podmienok bolo podľa odseku 2, že zamestnanie I. pracovnej kategórie alebo služba I. alebo II. kategórie funkcií trvali k 31.12.1999. Podľa § 175g ods. 2 zákona č.100/1988 Zb., ktorý bol prijatý novelou zákona č. 355/1999 Z. z. a ktorý nadobudol účinnosť 22.12.1999, ak o nároku na starobný dôchodok podľa § 174 nebolo právoplatne rozhodnuté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, o nároku na starobný dôchodok sa rozhodne podľa predpisov účinných do dňa nadobudnutia účinnosti tohto zákona. To znamená podľa predpisov účinných do 21.12.1999. Takýmto predpisom bol zákon č. 100/1988 Zb. v znení zákona č. 107/1999 Z. z., ktorý v § 174 ods. 2 stanovil, že podmienkou vzniku nároku na starobný dôchodok podľa odseku 1 je, že zamestnanie I. pracovnej kategórie alebo služba I. a II. kategórii funkcií trvali k 31.12.1998. Z uvedeného právneho rámca vyplýva, že žalovaný správne právne posúdil všetky rozhodné skutočnosti, keď dospel k záveru, že žalobcovi nevznikol nárok na starobný dôchodok dovŕšením 58 roku podľa § 174 ods. 1 zákona č.100/1988 Zb., pretože žalobca nespĺnil podmienku uvedenú v § 174 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb.. Skutočnosť, ktorá nebola medzi účastníkmi sporná, a to, že žalobca ukončil službu v SIS, a tým zamestnanie zaradené do I. pracovnej kategórie funkcií dňa 25.10.1998, bola preto správne právne posúdená ako dôkaz o nespĺnení podmienky podľa § 174 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb..

17. Ustanovenie § 174 je zaradené v desiatej časti zákona č.100/1988 Zb., je teda ustanovením prechodným, upravujúcim nároky z I. a II. pracovnej kategórie a I. a II. kategórie funkcií po 31.12.1999, pôvodne po 31.12.1992. Krajský súd správne uviedol, že ustanovenie malo za cieľ, v dôsledku zániku zaraďovania zamestnaní do I. a II. pracovnej kategórie po 31.12.1992, postupne predlžovaného až do 31.12.1999, odstrániť tvrdosť zákona spočívajúcu v nemožnosti splnenia podmienok podľa § 21 tohto zákona po 31.12.1992, resp. po 31.12.1999 a zachovať iba určeným skupinám zamestnancov, ktorí vykonávali zamestnanie zaradené do I. pracovnej kategórie podľa § 14 ods. 2 zákona, resp. v I. a II. kategórii funkcií, skorší vznik nároku na starobný dôchodok.

18. Uvedené ustanovenie kasačný súd nepovažuje za retroaktívne alebo diskriminačné, naopak malo umožniť zamestnancom, ktorí vykonávali také zamestnanie k 30.06.1992 dosiahnuť v zamestnaní zaradenom do zvýhodnenej kategórie v tam určenom období (najskôr len do 31.12.1992, naposledy a v súvislosti s predlžovaním zaraďovania zamestnaní do zvýhodnených kategórií), teda do 31.12.1999 potrebný počet rokov v tejto kategórii pre skorší vznik nároku na starobný dôchodok v rozsahu nižšom, ako je upravený v § 21, resp. § 132 zákona č. 100/1988 Zb..

19. Pokiaľ sťažovateľ namietal ustanovenie § 175g ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb., túto jeho námietku kasačný súd nepovažoval za dôvodnú. Zákom č. 355/1999 Z. z. bolo totiž predĺžené obdobie zaraďovania zamestnaní do I a II. pracovnej kategórie a do I. kategórie funkcií až do 31.12.1999 (napr. § 14, § 130 a § 174 tohto zákona) a zákonodarca v ustanovení § 175g ustanovil len to, že v konaniach o nároku na starobný dôchodok podľa § 174, ktoré neboli právoplatne skončené pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona (22.12.1999), sa o nároku na starobný dôchodok rozhodne podľa predpisov účinných do dňa nadobudnutia účinnosti tohto zákona. Konanie o nároku sťažovateľa na starobný

dôchodok sa však začalo na základe jeho žiadosti z 30.05.2016 (§ 184 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z.), teda nezačalo pred dňom nadobudnutia účinnosti zákona č. 355/1999 Z. z.).

20. Aj kasačný súd mal z uvedených dôvodov preukázané, že sťažovateľ podľa žiadosti nespĺňa podmienky pre vznik nároku na starobný dôchodok podľa § 65 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. v spojení s § 21 ods. 1 písm. b/ zákona č. 100/1988 Zb. a § 14 ods. 4 zákona č. 100/1988 Zb., resp. v spojení s § 174 ods. 1 a 2 zákona č. 100/1988 Zb..

21. Pokiaľ sťažovateľ v podrobnostiach svojej sťažnosti uviedol, že krajský súd svojim rozhodnutím a postupom porušil princípy počnúc nedodržaním spravodlivého procesu cez princíp legitímneho očakávania, právnej istoty, až po materiálnu ochranu zákonnosti, kasačný súd uvádza, že z predložených listín a záznamov výpovedí takéto tvrdenie nemá žiadne racionálne opodstatnenie. Rovnako o arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným v danom prípade krajským súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (viď. napr. I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06), a tým by boli jeho závery aj z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (napr. II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/01). Krajský súd v priebehu celého konania sa pridŕžoval ako procesnoprávných tak aj hmotnoprávných ustanovení a vo veci zákonne rozhodol, tak ako z vyššie popísaných skutočností vyplýva.

22. Vzhľadom na uvedené dospel kasačný súd k záveru, že kasačná sťažnosť žalobcu v prejednávanej veci nie je dôvodná, a preto ju podľa § 461 SSP zamietol.

23. O trovách konania rozhodol podľa § 167 ods. 1 v spojení s § 467 ods. 1 SSP, a účastníkom nepriznal náhradu trov konania, pretože sťažovateľ v konaní nebol úspešný a žalovanej nárok na náhradu trov v zásade zo zákona neprináleží.

24. Tento rozsudok bol prijatý pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku n i e j e prípustný opravný prostriedok.